

T.C.
DANI TAY

5. Daire

Esas No: 1995/4052

Karar No: 1996/3262

Karar Tarihi: 30-10-1996

VAL N N BAKANLAR KURULU KARARININ KEND S N N GÖREV N DEN
ALINARAK MERKEZ VAL L NE ATANMASINA L K N KISMININ PTAL
STEM - GÜVENOYU ALMAMI HÜKÜMET TARAFINDAN MERKEZ
VAL L NE YAPILAN ATAMA - LEM N MAKSAT UNSURU YÖNÜNDEN
HUKUKA AYKIRI OLDU U

ÖZET: Davacının görevinden alınarak merkeze atanmasında hukuken geçerli herhangi bir neden ileri sürülmedi ine ve buna ili kin karar güvenoyu alamadı ı için istifa etmi ve görev süresi bir gün sonra sona erecek olan Bakanlar Kurulu'nca ve ola anüstü bir yöntem izlenerek alınmı olmasına göre, dava konusu i lemin kamu yararı ve hizmet gerekleri gözetilmeksizin tesis edildi i, bu nedenle de maksat unsuru yönünden hukuka aykırı oldu u görü ve kanaatine varılmı tır. Açıklanan nedenlerle, Bakanlar Kurulu Kararının, davacının ... Valili i görevinden alınarak merkez valili ine atanmasına ili kin kısmının iptaline karar verildi.

(657 S. K. m. 59) (3152 S. K. m. 37) (5442 S. K. m. 6, 9)

ste in Özeti: Davacı, 29.10.1995 günlü, 95/7483 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının, kendisinin ... Valili i görevinden alınarak merkez valili ine atanmasına ili kin kısmının iptalini istemektedir.

Ba bakanlı ın Savunmasının Özeti: Dava konusu i lemin ç i leri Bakanlı ı bünyesinde tesis edilen bir i lem oldu u; Ba bakanlı ın bu i lemle bir ilgisinin bulunmadı ı ve sadece kanuni prosedür gere ince davalı durumunda oldu u; öte yandan, esasa ili kin olarak ç i leri Bakanlı ı'nın verdi i savunmaya aynen katılındı ı; belirtilen nedenlerle davanın reddi gerekti i yolundadır.

ç i leri Bakanlı ı'nın Savunmasının Özeti: Hükümetin siyasetini yürütmek suretiyle sorumlulu unu birlikte ta ıyan valilerin hükümetçe seçilmesinin ve de i tirilmesinin, idarenin tabii ve hukuki yapısının gere i oldu u; 5442 sayılı Yasanın 6. ve 9., 3152 sayılı Yasanın 37. ve 657 sayılı Yasanın 59. maddelerinde yer alan hükümlerden de anla ılaca ı üzere, valiler için, atama usulleri ve statüleri itibariyle özel düzenlemeler getirildi i; dava konusu i lem tesis edilirken, takdir hakkının kamu yararı ve hizmet gereklerinin sınırları içerisinde kullanıldı ı; i lemin tesisinde keyfili in ve partizanca etkilerin söz konusu olmadı ı; anılan i lemin, maksat ve sebep yönlerinden oldu u gibi, konu, ekil ve yetki yönlerinden de hukuka uygun olarak tesis edildi i; belirtilen nedenlerle davanın reddi gerekti i savunulmu tur.

Danı tay Tetkik Hakimi M.A.'nın Dü ünçesi: Davalı idarelerin savunmalarında, davacının ... Valili i görevinden alınarak merkez valili ine atanmasını haklı kılacak hukuken geçerli ve somut hiçbir neden gösterilemedi inden, i lemde sebep unsuru yönünden hukuka uyarlık bulunmadı ı gibi; dava konusu i lemin, Cumhurba kanı tarafından onaylanarak kurulmu olmakla birlikte TBMM'nden güvenoyu alamamı bir hükümet tarafından tesis edilmi olması, yetki ve maksat unsurları yönünden de anılan i lemin hukuka aykırılı nı ortaya koymu bulundu undan, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararının, davacının ... Valili i görevinden alınarak merkez valili ine atanmasına ili kin kısmının iptaline karar verilmesi gerekti i dü ünülmü tür.

Danı tay Savcısı O.C.E.'nin Dü ünçesi: Davacı, 29.10.1995 günlü, 95/7483 sayılı Bakanlar Kurulu kararının ... Valili inden alınarak merkez valili ine atanmasına ili kin kısmının iptali istemiyle dava açmı tır.

5442 sayılı 1 dairesi Kanunu'nun 6 ncı maddesinde; valilerin, ç i leri Bakanının inhası, Bakanlar Kurulu'nun kararı ve Cumhurba kanının tasdiki ile tayin olunaca 1, lüzumunda tayinlerindeki usule göre kadro ayılı 1 ile merkez emrine alınarak ç i leri Bakanının tensip edece i i lerde görevlendirilebilece i hükmü yer almı olup, anılan hükümlerle idareye, merkez valili ine atama konusunda kamu yararı amacı ve hizmet gerekleri ile sınırlı takdir yetkisi tanınmı tır.

Olayda, dava konusu i lemin dayana 1 olarak yalnızca yukarıda anılan hükümlerle 657 sayılı Yasanın 59 uncu maddelerinin gösterildi i, buna kar ılıklı bu maddelerle idareye tanınan takdir yetkisinin hukuka uygun biçimde ve kamu yararı amacı ile hizmet gerekleri gözönünde tutularak kullanıldı ını kanıtlayacak herhangi bir somut olay ve sebep ileri sürülmedi inden, davacının ... Valili inden alınarak merkez emrine atanmasına ili kin i lemde hukuka uyarlık görülmemi tir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu i lemin iptali gerekti i dü ünülmü tür.

Türk Milleti Adına hüküm veren Danı tay Be inci Dairesince davacı tarafından dava dosyasına sunulan 26.07.1996 günlü ek dilekçenin incelenmesinden, adı geçenin, dava dilekçesinde yer alan "duru ma yapılması yolundaki" isteminden vazgeçti i anla ıldı ından, duru ma yapılmaksızın i in gere i dü ünüldü: Davalı idarelerden Ba bakanlı ın usule ili kin iddiaları yerinde görülmeyerek uyu mazlı ın esasına geçildi:

Davacı, 29.10.1995 günlü, 95/7483 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın, kendisinin ... Valili i görevinden alınarak merkez valili ine atanmasına ili kin kısmının; i lemin tesisinde kamu yararı ve hizmet gereklerinin gözetilmedi ini; idarenin, valileri merkeze atama konusunda sahip oldu u yetkinin mutlak olmadı ını; ... Valili i görevini yürüttü ü dönemde herhangi bir soru turma geçirmedi ini; bütün hizmet sektörlerinde kamu hizmetlerini ba arı ile yürüttü ünü; ...'daki görevinden alınmasını gerektirecek hiçbir olayın meydana gelmedi ini; meslek hayatında ihtar dahi almadı ı gibi, birçok te ekkür ve takdir belgesinin bulundu unu; dava konusu i lemin siyasi ve keyfi bir i lem olup, gerekçeden ve yasal dayanaktan yoksun olarak tesis edildi ini; kaldı ki, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararını çıkaran hükümetin, "güvenoyu alamamı bir azınlık hükümeti" oldu unu öne sürerek iptalini istemektedir.

ç i leri Bakanlı ı Te kilat ve Görevleri Hakkındaki 3152 sayılı Kanunun 37. maddesinde, valilerin, atanmalarındaki usule göre valilik kadro ve unvanlarını muhafaza etmek suretiyle merkezde görevlendirilebilecekleri hükme ba lanmı ; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 59. maddesinde görev unvanları belirtilen istisnai memurluklar arasında sayılan ve 5442 sayılı 1 dairesi Kanunu'nun 9. maddesinde il'de devletin ve hükümetin temsilcisi ve ayrı ayrı her bakanın mümessili ve bunların idari ve siyasi yürütme vasıtası oldu u belirtilen valilerin, lüzumunda kadro ayılı 1 ile merkeze nakledilebileceklerine, aynı kanunun 6. maddesinde i aret edilmi tir.

5442 sayılı 1 dairesi Kanunu'nun sözü edilen 9. maddesine göre ilin genel idaresinden her bakana kar ı ayrı ayrı sorumlu olan valiler, kanun, tüzük ve yönetmeliklerin yanı sıra hükümet kararlarının ne ir ve ilanını ve uygulamasını sa lamak ve bakanlıkların talimat ve emirlerini yürütmekle görevli, ve bu i lerin gerçekleştirilmesi için gereken bütün önlemleri almakla yetkili kılınmı lardır. Belirtilen konumları, görev ve i levlerinin özel önemi nedeniyle valilerin ç i leri Bakanının inhası, Bakanlar Kurulu'nun kararı ve Cumhurba kanının onayı ile tayin olunaca 1, merkez emrine alınmalarında da aynı usulün izlenece i 5442 sayılı Yasanın 6 ncı maddesinde belirtilmi ; 2451 sayılı Yasaya ekli 1 sayılı cetvelde gösterilen valilik görevine Bakanlar Kurulu Kararı ile atama yapılaca 1, bunların nakillerinin ve görevden alınmalarının da aynı usule göre olaca 1 adı geçen yasanın 2 nci maddesinde kurala ba lanmı tir.

Yukarıda sözü edilen 3152 sayılı Yasanın 37. ve 5442 sayılı Yasanın 6. maddeleri ile valilerin merkeze alınmaları konusunda Bakanlar Kurulu'na tanınan takdir yetkisinin kullanımının kamu yararı ve hizmetin gerekleriyle sınırlı oldu u ve bu açıdan yargı denetimine tabi bulundu u idare hukukunun bilinen ilkelerindedir.

Anayasa ve di er yasalarda, idareye valilerin görevden alınmaları konusunda kamu yararı ve hizmet gerekleri ölçüleri dı nda daha geni bir takdir yetkisi tanıyan bir hükme yer verilmedi ini de vurgulamak gerekir.

Davalı idarelerin savunmalarında, i lemin dayana ı olarak yalnızca 657 sayılı Yasanın 59, 3152 sayılı Yasanın 37 ve 5442 sayılı Yasanın 6. maddelerinden söz edilmi , buna kar ılıklı, bu maddeler ile idareye tanınan takdir yetkisinin hukuka uygun ve kamu yararı gözetilerek kullanıldı ını kanıtlayacak hiçbir somut olay ve neden gösterilmedi i gibi ... Valili ine 09.07.1994 tarihinde atanan davacının görevden alındı ı 29.10.1995 tarihine kadar bu görevde ba arısız ve yetersiz oldu u da ileri sürülmemi tir.

Dosyanın incelenmesinden davacının ç i leri Bakanlı ı'nın 29.10.1995 günlü yazısı üzerine aynı günlü Bakanlar Kurulu Kararı ile görevden alındı ı ve bu kararın 30.10.1995 günlü Resmi Gazete'de yayımlandı ı anla ılı mı tir. Kararı veren Bakanlar Kurulu Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak kurulmu olmakla birlikte 15.10.1995 günü yapılan oylamada Türkiye Büyük Millet Meclisinden gerekli güven oyu alamamı olması nedeniyle aynı tarihte istifa etmi ve görev süresi de yeni Bakanlar Kurulu'nun kurulması ile 30.10.1995 gününde sona ermi tir. Görüldü ü üzere davacı hakkındaki karar, hukuken geçerli hiç bir neden gösterilmeden, Bakanlar Kurulu'nun görevden ayrılaca ı tarihten bir gün önce ve ç i leri Bakanın aynı gün (Cumhuriyet Bayramı ve pazar günü) yaptı ı teklif üzerine alınmı tir.

Parlamente rejimlerde Bakanlar Kurulu'nun kurulması ve görevde kalabilmesi, programlarının meclis ço unlu unun destek vermesine ba lı oldu una göre, göreve ba larken güvenoyu alamamı veya görevi sırasında güvenoyu verilmeyerek dü ürülmü olan Bakanlar Kurulu'nun, önem ve özelli i nedeniyle hemen karara ba lanması gereken, geciktirilmesi kamu zararına yol açacak olan veya belli bir sürede yapılmasında yasal zorunluluk bulunan i ler dı nda, kurulacak yeni Bakanlar Kurulu'nun programını uygulamasını zorla tırıcı veya büsbütün engelleyici köklü kararlar almaktan ve gelece e dönük yükümlülükler yaratmaktan kaçınması; yeni hükümetin kurulup göreve ba lamasına kadar geçen sürede ancak günlük-gündelik i leri, her zamanki i leri yapması ve yürütmesi gerekir.

Yukarıda açıklandı ı üzere davacının görevinden alınarak merkeze atanmasında hukuken geçerli herhangi bir neden ileri sürülmedi ine ve buna ili kin karar güvenoyu alamadı ı için istifa etmi ve görev süresi bir gün sonra sona erecek olan Bakanlar Kurulu'nca ve ola anüstü bir yöntem izlenerek alınmı olmasına göre, dava konusu i lemin kamu yararı ve hizmet gerekleri gözetilmeksizin tesis edildi i, bu nedenle de maksat unsuru yönünden hukuka aykırı oldu u görü ve kanaatine varılmı tir.

Açıklanan nedenlerle, 29.10.1995 günlü, 95/7483 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının, davacının ... Valili i görevinden alınarak merkez valili ine atanmasına ili kin kısmının iptaline, 30.10.1996 tarihinde esasta oybirli i, gerekçede oyçoklu u ile karar verildi.

AZLIK OYU

Dava konusu olayda, davacı, ... Valili i görevinden alınarak merkez valili i görevine atanmı tir.

Dava dosyasının incelenmesinden, dava konusu i lemin tesisine ili kin olarak davalı idarelerce hukuken geçerli ve somut hiçbir gerekçe gösterilmedi i; 657 sayılı Yasanın 59, 3152 sayılı Yasanın 37 ve 5442 sayılı Yasanın 6. maddeleri ile idareye tanınan takdir yetkisinin hukuka uygun ve kamu yararı gözetilerek kullanılmadı ı; bu nedenle, anılan i lemin sebep unsuru yönünden hukuka aykırı oldu u anla ıldı ndan, sadece bu gerekçe ile dava konusu Bakanlar Kurulu Kararı'nın davacı ile ilgili kısmının iptaline karar verilmesi gerekti i görü üyle ço unluk kararına katılmıyorum.